

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Ego sum, A, & Ω, Alpha & Omega, principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens. Sectio XIX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

Reproborum dolor in extremo iudicio acerbissimus.

est καὶ Ἰουδαίῳ est autē ἡ δόξα, prae doloris impatientia corpus dilacerare, quod magis adhuc explicat reproborum dolorem. Est locus similis apud Zachariam c. 12. quamvis non de omnibus reprobis, sed de Iudaeis tantum reprobis loquatur, ut patet ex ipso contextu, qui in extremo iudicio Christum iudicem intuentes, peculiarem prae caeteris gentibus habebunt dolendi causam. Et plangent, inquit, eum planctu, quasi super unigenitum, & dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti. Solet scriptura lacrimam planctum maximum, ei, qui fit in morte unigeniti, comparare, veluti Amos 8. Ponam eam, quasi luctum unigeniti, facti tibi planctum amarum.

Amos 8. 10

Primogenitus Iudeorum cur Christus appelletur.

Recte autem dicitur, plangent se, quia seiplos Iudaei plangent, seu de seipsis confitentur: quod Septuaginta expresse transferentes, plangent super se planctum: cum autem Christus eorum primogenitus appelletur, significatur, originem à Iudaeis traxisse. Denique addit Ioannes, etiam Amen, καὶ ἀμήν prior dictio Graeca est, & significat, certò, posterior est Hebraea, & est hoc loco confirmantis, iuxta ea, quae diximus in sectione 15. posuit verò Ioannes utramque sectionem, ut eorum quae dixerat omnino immutabilem veritatem, omnibus, quorum praecipui erant Iudaei, & Graeci proprio terrae idiomate exprimeret, quasi diceret, ita est, ita est, quemadmodum praeter alios docet Arethas, cuius haec sunt verba τῶν τοῖς θεοῖς εἰρημύσις τὸ βεβαιοῦν ὅτι μαρτυρῶν ἐπεσφραγίσαι Ὡς ἔπειν καὶ ἡ ἀμὲν, καὶ καὶ μὴν, ἔξ ἑλλήνων συνθείαι τὸ ἀμεταποίητον τῶν εἰρημύσιον ἔξακολουθῶντων, τὸ δὲ ἀμὲν, παρ' Ἑβραίων τὸ μὴδὲν ἀγγέλλει μὴδ' ὡν μὴ συνέηται τὰ ἡπειρημύσια ἐπαγορεύει: quae ita reddes. Ut autem ea, quae dicta sunt, firma esse testetur sigillo obsignavit dicens καὶ ἀμήν, etiam Amen, καὶ quidem, quod ex Graecorum consuetudine, perfectam immutabilitatem notat: Amen, verò, quod apud Hebraeos significat nihil posse obstare, quo minus ea, quae promissa sunt, evenciant.

II.

Primum, non est praetermittenda Rupertii observatio, non tamen hinc, sed in locum Zachariae citatum, recte, hunc planctum comparari planctui super unigenitum, Quia infelicissimum, inquit, erit amisisse salvatorem vinctum, & unigenitum: Ita ut iam nec ipsum, nec alium expectare integrum sit, quo omnes incitentur ad salutem procurandam, quippe quae semel amissa, finaliter, ut loquuntur Scholastici, iterum recuperari non potest. Secundò notandus est modus ille loquendi: plangent se super eum. Seiplos enim reprobi plangent super Christum, quia videlicet sua ipsorum culpa, eum recipere & amare noluerunt, iuxta illud Osee 13. Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum, id est, tu es auctor tuae perditionis, & tuarum omnium calamitatum tibi causa extitisti, quare non est, cur mihi succenseas, nam quod ad me attinet, ego servare te volui, & omnibus in rebus tueri. Hic enim sensus colligitur ex Paraphrasi Chaldaica, quae sic habet Cum vos depravatis opera vestra, o domus Israel, dominantur in vos populi, sed quousque conuersi estis ad legem meam, verbum meum fuit vobis presidium. Quanquam Divus Hieronymus aliter interpretatur, hoc sensu. Infelix Israel, & dignus maledictione perpetua, qui in tantum impietatis descendit profundum, ut solius Dei saluetur misericordia: quo significatu nihil meriti esse in Israel, ut saluus fiat, sed vetera merita nonis peccati deleuisse.

Reproborum plactus, plactus unigeniti, cur comparatur, Osee 13. 9.

iterum recuperari non potest. Secundò notandus est modus ille loquendi: plangent se super eum. Seiplos enim reprobi plangent super Christum, quia videlicet sua ipsorum culpa, eum recipere & amare noluerunt, iuxta illud Osee 13. Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum, id est, tu es auctor tuae perditionis, & tuarum omnium calamitatum tibi causa extitisti, quare non est, cur mihi succenseas, nam quod ad me attinet, ego servare te volui, & omnibus in rebus tueri. Hic enim sensus colligitur ex Paraphrasi Chaldaica, quae sic habet Cum vos depravatis opera vestra, o domus Israel, dominantur in vos populi, sed quousque conuersi estis ad legem meam, verbum meum fuit vobis presidium. Quanquam Divus Hieronymus aliter interpretatur, hoc sensu. Infelix Israel, & dignus maledictione perpetua, qui in tantum impietatis descendit profundum, ut solius Dei saluetur misericordia: quo significatu nihil meriti esse in Israel, ut saluus fiat, sed vetera merita nonis peccati deleuisse.

Ego sum, A, & Ω, Alpha & Omega, principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens.

SECTIO XIX.

CONCLVIT Ioannes in sua praefatione Christi laudes eximias, eumque loquentem introducit, ut firmiora sint ea, quae haecenus de eo dixerat,

Ego

Ego sum, inquit, Alpha & Omega, principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est omnipotens: quasi dicat, non mirum videri debet, si dicor esse testis fidelis, primogenitus mortuorum, princeps regum terræ, & in nubibus caeli ad iudicandum cum maiestate venturus, cum ipse sim Alpha, & Omega, principium & finis vniuersorum, simque secundum diuinitatem, ipse, qui est, & qui erat, stabilis, inquam, & sempiternus, & ille qui tanta cum maiestate venturus in sacris literis predicatur, est enim Græcè ὁ ἐρηρέδμος præfixo articulo, denique ille omnipotens, est enim similiter cum articulo ὁ παντοκράτωρ, ille inquam omnipotens, qui cælum terramque ex nihilo procreauit, & cuius potentiam nullis est cancellis definita: vel ille qui venturus est omnipotens, hoc est qui ad iudicium, non in humilitate, vt antea, sed summa cum maiestate, & magnificentissimo potentia suæ splendore est venturus. Hunc putamus esse germanum huius loci sensum, illóque hallucinari, qui hæc verba non de Christo, sed toti Trinitati tribuunt: cum enim Ioannes contra iudæa serie de Christo loquatur, quemnam alium nisi eundem Christum loquentem inducere, existimare oportet. Concidamus minutius. Arethas sic interpretatur: ἐγώ εἰμι τὸ ἀλφα καὶ τὸ ὦ ἀλφα αὐτῶ ἀρχὴ ἐναρξίω καὶ τὸ ἀλφα ἀρχὴ τῆς ἐπιγράμματος χειρῶν ὧ, αὐτῶ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς ἀρχῆς δὲ καὶ τέλος τῆς ἀνενοήτου τὸ πρῶτος σημαίνει αὐτῶ καὶ τὸ ἔσχατος αὐτῶ τὸ πρῶτος δὲ τὸ ἀναρχοῦν οὐκ ἔστι, ὡς καὶ αὐτῶ τὸ ἔσχατος τὸ ἀτελευτήτος ἐπεὶ δὲ γὰρ οὐκ ἔστι παρ' ἀνθρώπων ἀναρχόντι καὶ ἀτελευτήτον τῶ παρ' ἡμῖν ἀρχὴ τε καὶ τὸ τέλος ἀντιτῶ ἀναρχος καὶ ἀτελευτήτος κατελήσαντο. Hoc est, ego, inquit, sum Alpha, & Omega: Alpha, quod sit principium, est enim Alpha in literis elementorū principium: Omega autem quod sit eorundē finis. Porro quis non intelligat principium & finem, primi & postremi appellatione significari: & per primum quidem, is qui est sine principio intelligitur, sicut & postremum, qui sine caret, quia enim apud homines nihil est, quod principio & fine careat, quod apud nos, est principium & quod est finis, pro sine principio & sine fine vsurpauit. Hæc est Aretha expositio. Cōmunior iam est, vt velit Ioannes Christum esse principium & finem vniuersorum, non autem carere principio & fine, quamuis & hoc illi secundum diuinitatem conueniat, si de principio durationis sit sermo. Id quod ipse etiā Plato intellexit, Deo esse tribuendum libro quarto, de legibus, vbi sic ait: ὁ μὲν δὲ Θεὸς ἰσασερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος ἀρχὴν τε καὶ τελευτήν καὶ μέσσην ὄντων ἀπᾶν ἵνα ἔχον, id est Deus quemadmodum, & olim dicebatur, principium & finem, & medium rerum omnium completens. Imò & similis loquendi modus apud Græcos erat vsitatus, cum enim aliquem mirificè commendare vellent, eum primum & vltimum nominabant, vnde est illud apud Theocritum de Ptolemæo: ἀνδρῶν αὖ

Germanus
sensu.
Arethæ.

Theocritus.

Maro.

Horatius.

Πτολεμαῖος ἐνὶ πρώτοις λεγόμενος καὶ μέστος, hoc est visorum Ptolemæus primus dicitur, & vltimus & medius, & Maro Augusto adulari volens dixit Eclog. 8. *A te principium, tibi desinet*, imitatus scilicet, vt solet, Homerum, quid Iliad. i. ait, ἐν σοὶ μὲν ἤξω, σέο δ' ἄρξομαι: à quo non multū abhorret Horat. libro i. epistolarum, epist. i. ad Mæcenatem, cum ita eum alloquitur, *Prima dicte mihi, sicuta dicende Camæna.*
Primo est aduertendum Alpha, quia prima est apud Græcos alphabeti litera, pro principio: imo & eandem ob causam proverbiali figura, vt ait Erasmus in suis Adagiorum Chiliadibus, pro homine præcipuo, & primatē vsurpari: vnde Martialis libro secundo, Epigrammaton, epigrammate 57. fictum diuitem irridet, eumque Alpha penulorum appellat, id est, inter plebeios, & pauperes primum tenentem locum his carminibus:

II.

Martialis.

Hic, quem videtis gressibus vagis lentum,
 A methystinatus media qui secat septa,
 Quem non lacerna Publius meus vincit,
 Non ipse Codrus Alpha penulatorum,
 Quem grex cogatus sequitur, & capillatus,
 Recensque sella lineisque lorisque
 Oppignorauit amodo Claudy mensam
 Vix octo numis anulum, vnde canaret.

Et libr. 5. Epigr. 27. iocatur in Codrum offensum, quod cum Alpha appellatur, monetque, ut se vicissim Beta appeller, hoc est, locum sibi secundum deferat, sicut ipse ei primum detulerat, cum Alpha appellavit: est autem huiusmodi Epigramma:

Quod Alpha dixi, Codre, penul-
 Te nuper, aliqua cum iocaveri-
 Si foret bilem mouit hic tibi ve-
 Dices licebit Beta me togatorum.

Cur verò Alpha primum inter literas locum teneat, Plutarchus $\tau\eta\sigma\ \sigma\mu\pi\omega\sigma\iota\alpha\kappa\omega\ \tau\omega\sigma\ \epsilon\lambda\eta\eta\iota\alpha\ \tau\omega\sigma$ decade 9. eam reddidit causam, quod prima vox naturalis & articulata per Alpha redditur, eo quod spiritus, qui est in ore, potissimum labio-
 Infantis quã primũ edant vocem. Protogenes.
 rum motu formatur, & fingitur: hanc iurem diductis primis hic sonus egreditur, mitè simplex, & qui nec linguæ requirit auxilium, sed ea subiacente per spatium effertur: vnde & pueri nascentes primum hanc edunt vocem. Protogenes apud Erasmmum in suis Adagiorum Chiliadibus, Chiliade 2. Centuria 4. aliam excogitavit rationem: ait namque primum vocales iure præferri consonantibus, quod citra illarum adminiculum sonent: deinde vocales ancipites longis, & breuibus præponendas esse, quod utriusque generis vim complectantur. Denique inter ancipites iure optimo principatũ Alpha obtinere, quod in syllabis conflandis, Iota, & Ypsilon sequantur Alpha, ut in his dictionibus $\alpha\upsilon\epsilon\iota\omega\upsilon\alpha\ \alpha\upsilon\alpha\epsilon$: Alpha autem nunquam duas illas sequitur, ita ut eandem syllabam efficiat, sed semper resiliat, & suum tueatur principatum.

III.
 Esai. 44.
 Numerus
 sphaeræ seu
 circularis
 qui sit.

Secundò Notandum est, proprium esse Dei, esse principium & finem rerum omnium, hoc est causam efficientem, & finalem creaturarum iuxta illud Esaiæ 44. *Ego primus, & ego novissimus*, quod mysterium agnoscunt plerique Hebræorum in nomine illo Tetragrammato, hoc est, quatuor literarum I H O V A H , in quo omnes literæ numeros sphaeræ, seu circulares significant. Est autem numerus circularis ille, qui per seipsum ductus in seipsum semper recurrit, cuiusmodi sunt quinque, sex, decem: si enim quinque quinquies ducas, efficiet, viginti quinque, & ita in infinitum numerus quinarium per seipsum ductus, semper in seipsum recurrit: quod idem in senario ac denario reperies. Quamquam verò plerique denarium non ponant in numeris circularibus, ponit tamen Georgius Venetus, quem inferius citabimus, Igitur tres dicti numeri & omnes, & soli sunt numeri circulares, siue sphaeræ: atque hi numeri in dicto nomine continentur. Nam Iod significat denarium: He quinarium: Vau senarium: qui omnes & soli sunt numeri sphaeræ, ut significetur Deus esse veluti sphaeram, & progressu sphaerico procedere, reuocando in se omnia, sicut ab ipso processerant, quæ est observatio Georgij Veneti in sua Harmonia mundi, cantico 1. tono. 8. cap. 3. in cuius rei typum totus orbis sphaericus est: etenim nemadmodum omnes

omnes circuli lineæ à centro exeuntes ad peripheriam tendunt, & ab ea in centrum redeunt, sic omnes creaturæ emanantes à centro supremæ spheræ, tanquam à causa efficiente ad eiusdem peripheriam tanquam ad finem regrediuntur, tandemque in eo tanquam in centro conquiescunt. Vnde Mercurius Trimegistus in Primandro, *Deus*, inquit, *Monas*, id est, *unitas est, quæ principium est, omnem numerum continens*. Hinc merito fit, ut Christus Dominus secundum diuinam naturam, principium hoc loco appelletur, & finis. Et quidem quod attinet ad rationem principij, probatur primum ex cap. 1. Genesis, cum dicitur. *In principio creauit Deus calum & terram*. In principio, id est, in Filio, ut interpretatur Origenes homilia 1. in Genesim. *Quod est*, inquit, *omnium principium, nisi Dominus noster, & saluator omnium Christus, primogenitus omnis creaturæ: in hoc enim principio, hoc est, in verbo suo fecit Deus calum & terram*. D. Augustinus libro 1. de Genesi contra Manichæos cap. 1. & libro 1. de Genesi ad litteram cap. 4. & 5. & libro 12. Confessionum cap. 17. & 28. D. Hieronymus in principio Genesis, in suis traditionibus Hebraicis, D. Ambrosius libro 1. Hexameron cap. 4. Cyrillus Alexandrinus in Genesis, D. Hieronimus in Psalmum 2. Theodoretus in Epitome Diuinarum dogmatum, & his omnibus antiquior Tertullianus libro aduersus Hermogenem cap. 20. & libro aduersus Praxeam cap. 5. Secundò idem confirmatur ex Psalm. 109. *Tecum principium in die virtutis tuæ*. Quem locum D. Augustinus, & D. Hieronymus in commentarijs eiusdem Psalmi de Filio interpretantur, quæ principium eo loco appellari existimant: quanquam per principium magis ad litteram intellexerunt, principatum, & imperium, Tertullianus aduersus Hermogenem, D. Basilius homilia 10. in Hexameron, & Euthymius, hoc sensu, *Tecum principatus, & imperium in die potentia tua, cum splendoribus sanctitatum*. Per quem diem Tertullianus tempus illud intelligit, quo Christus post resurrectionem cepit regnare. Tamen Theodoretus de secundo aduentu cum gloria, & splendore interpretatur. Tertid ostenditur ex Ioannis 8. vbi Christus Iudæis percontantibus, quis esset, respondit, *Principium qui & loquor vobis*. Qui enim, non autem, quia legit, D. Ambrosius lib. 3. de fide cap. 4. & lib. 5. cap. 5. vbi legit, *Ego sum principium, quod loquor vobis*: & lib. 1. Hexameron cap. 2. & 4. & lib. de Tobia cap. 19. vbi eo testimonio probat Christum esse principium rerum omnium. Eandem expositionem sequitur D. Augustinus lib. 10. de Ciuitate cap. 24. & lib. 11. cap. 32. & lib. 5. de Trinitate cap. 13. & lib. 1. contra aduersarium legis, & Prophetarum cap. 3. denique tractatu 38. in Ioannem. Quanquam autem Græcè sit ἀρχή in accusandi casu, ut subaudiatur *est*, & sit sentus, à principio ego sum, idem sentus redditur: est enim Hebræismus, quemadmodum & ille Psalm. 92. *A sculo tu es*: aut supple cum D. Augustino tractatu 38. in Ioannem, *Credite me esse principium*. Scio alios magis congruenter Græca locutioni sic interpretari, Sum id, quod à principio loquor vobis. Sed dicta Patrum expositio ob eorum auctoritatem, etiam amplectenda est: tunc verò illud ἔγωγε latinè sumptum, cum sit neutrius generis, atque ad eò referri non possit ad ἀρχήν, quod est fœminini, sic est accipiendum, *Credite me esse principium*, id quod iam dudum prædico & loquor vobis.

Tertid Rectè subditur. *Qui est, & qui erat*. Etenim, *est*, proprium est Diuinæ naturæ, non secundum, quia Deus est ipsum esse, iuxta illud Exod. 3. *Ego sum, qui sum: sic dices filiis Israel, qui est, misit me ad vos*. Sed etiam quia, *est*, dicit stabilitatem illam permanentem, & inuasiabilem, quæ in æternitate cernitur, quam ob causam ipsa æternitas appellatur, *Hodie*, quemadmodum docet Clemens Alexandrinus oratione adhortatoria ad Gentes, *Hodie*, inquit, *est imago æterni sæculi*:

Sic reuecat in se omnia deo sicut ab ipso procedunt. Merc. Trif. Christus quoad Deum principium & finis. Genes. 11. Origenes.

D. August. D. Hieron. D. Ambr.

Cyrril. Alex. Hilarius. Theodoret. Tertullian. Psal. 129. D. August. D. Hieron.

Tertullian. D. Basil. Euthym.

Ioan. 8. 25. D. Ambros.

D. August.

Psalm. 29. D. August.

III. Exod. 3. 14. Est, proprium diuinæ naturæ. Clemens Alexandrinus.

VIE. GAS
LE
VOCAL
C
E

Arnobius.
Hebr. 1.
D. Thom.
Chrysof.
Theophyl.
Ambros.
Theodor.
Oecumen.
Actor. 13. 32.
Pfal. 2. 7.
D. Ambros.
D. Hilarius.
D. Chryso.
D. August.

vndefit, vt de Deo proprie dici non possit, fuit, aut erit, & ita intelligendum est illud Psalms secundi, *Filius meus es tu, ego hodie genui te*: Quem locum de aeterni verbi generatione intelligit Arnobius, imò & V. Paulus ad Hebr. 1. secundum expositionem D. Thomæ, Chrysofomi, Theophylacti, & Ambrosij, quamuis negandum non sit, intelligendum quoque esse de temporali Christi generatione, vt volunt Theodoretus, Oecumenius, & alij. Imò & de ipsa resurrectione, qua vt in superioribus diximus, est veluti quædam regeneratio: hoc enim sensu affertur à Paulo, Actor. 13. *Nas, inquit, vobis annunciamus eam, qua ad patres nostros re-* *promissio facta est, quoniam hanc Deus adimpleuit filijs vestris resuscitans Iesum*: Sicut, & Psalmo 2. dictum est: *Filius meus es tu, ego hodie genui te*: & ita etiam intellexerunt Diuus Ambrosius, li. 3. de Sacramentis, Diuus Hilarius, & Diuus Chrysofomus in Psal. secundum. Sed vt ad institutum reuertamur. *Est proprium est Symbolum aternitatis: quemadmodum & E. die, vnde D. Augustinus lib. de vera Religione, cap. 49. Nihil, inquit, præteris in aeterno, & nihil futurum est: quia, & quod præterit, esse desinit, & quod futurum est, nondum esse capit: aternitas autem tantummodo est, nec fuit, quasi non sit: nec erit, quasi adhuc non sit.* Legendus est idem Augustinus tract. 8. & Clem. Alex. 39. in Ioannem, & libr. 83. quæstion. quæst. 17. Clemens Alexandrinus in Protreptico, D. Basilius in Liturgia, Dionysius Areopagita, cap. 9. de Diuinis nominibus, D. Ioannes Damascenus lib. 1. de fide Orthod. cap. 8. Iustinus oratione parænetica ad Gentes, & in Dialogo cum Tryphone, D. Hilarius lib. 12. de Trinitate, & Gregorius Nazianzenus Orat. 2. in Pascha: vnde à Græcis Theologis dicitur τὸ ἀϊδίον ἰδιότητος ἡ ἰδιότης, hoc est, id quod est, aternitatem significare. Idem docet Plato in Timæo, dicens: *Solum est, conuenire diuinæ naturæ, non fuit, aut erit.* Apud Delphos, in templo ipso Delphico inscripta erat literis aureis Græca dictio, quæ cuius inscriptionis varias conatur adferre rationes Plutarchus in opusculo, quod de ea de re composuit. Sed ea nobis videtur maximè germana: quod scilicet vocauerint ij sapientes significare, Deum stabilem & permanentem habere durationem, vt, et, sit secunda persona verbi substantiui Græci.

D. August.
Clem. Alex.
D. Basili.
Dion. Areo.
D. Io. Dam.
Iustinus.
Hilarius.
Greg. Naz.
Plato.
Et apud Delphos quid significaret.
Plutarch.

V.
Greg. Naz.
Theodor.
Plato.
Nazianz.
Erat, & erit
Deo maximum conueniunt.
D. Basilius.

Quartò, Quod atinet ad vocem, *Erat*, quanquam Gregorius Nazianzenus. Orat. 2. in Pascha, & Theodoretus. lib. 2. de curandis affectionibus Græcorum ex Platone in Timæo, negent Deo posse attribui, quia nimirum *erat*, & *erit*, sint nostri temporis, *species*, vt ait Plato, seu eiusdem *segmenta*, vt loquitur Nazianzenus, tamen Deo tribui posse, imò maximè conuenire perspicuum est, tum ex hoc loco Ioannis, tum ex initio sui Euangelij, cum ait: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*: Quod expendens D. Basilius libro de Spiritu sancto, cap. 6. Pylebrè, inquit, *Ioannes duabus vocibus cogitationem nostram intra præscriptos terminos reclusit, cum ait: In principio erat. Et ec enim vox, erat, nullum cogitationi præbet exitum, quemadmodum & illa, principium, non dat transitum humanæ mentis imaginationi; quantum enim cogitatione curvas ad interiora, non excedis erat, & quantumuis insisteris videre, qua sint vera Filium, non poteris tamen superare principium.* Idem habet D. Hilarius, libro 2. de Trinitate. *Quid est*, inquit, *illud*, *erat*, *transcuntur tempora, transcendantur secula, pone aliquid, quod ipse tua opinione principium, non tenes tempore, erat enim.* Idem docet Theodoretus, libro quinto Diuinorum decretorum cap. de Filio, Diuus Ambrosius, libro secundo, de Dominicæ incarnationis sacramento, cap. 3. & Cyrillus Alexandrinus, lib. 1. in Ioannem.

D. Hil. ar.
Theodor.
D. Ambros.
Cyril. Alex.

Vi.
Duplex christi aduentus.

Quintò, Notandum illis verbis, *Et qui venturus est omnipotens*: Significari secundum Christi aduentum, qui futurus est in maiestate, propterea enim additur *omnipotens*,

omnipotens, duplicem enim Messie aduentum sacra Scriptura memorant. Alterum in humilitate ad redimendum, in maiestate alterum ad iudicandum. De priore loquitur Zacharias, cap. 9. cum ait: *Exul a facie filia sion, debila filia Hierusalem, ecce Rex tuus venit tibi, iustus & saluator, ipse pauper, & ascendens super asinam & super pullum filium asinae.* De posteriori vero Daniel, cap. 7. *Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus caeli, quasi filius hominum veniebat, & usque ad antiquum dierum peruenit.* Quibus duobus locis premise valde continentur Talmudite in libro Sanedrini: utrumque aduentum simul complexus est Regius vates Psal. 95. *Et dixit: Excitabunt omnia ligna sylvarum a facie Domini, quia venit, quoniam venit iudicare terram:* Quem duplicem aduentum, quia iuniores Hebraei non distinguerent ad mentis prolapsi sunt, ut duos Messias confingerent, vnum filium Ioseph occidendum, & resurrecturum; alterum filium David orbis terrarum dominatorem, cum maiestate venturum, occasionem sui erroris accipientes ex eo quod Rabbini veteres vnu, & eundem Messiam filium Ioseph, propter primu aduentum, & filium David propter secundum allegoricè tradiderunt, non quoddam geminum Messiam inueherent. Qua de re legendi sunt inter alios Hadrianus Finus, lib. 5. Flagelli contra Iudaeos, cap. 1. & sequentibus, & Galatinus, lib. 4. de Arcanis cap. 1. & 2. Quod autem duplicis huius Messie aduentus ignoratio, radix fuerit Iudaeae caecitatis, notatur D. Irenaeus, lib. 4. Contra haereticos, c. 56. Tertullianus in Apologetico aduersus gentes, cap. 21. Origenes, lib. 1. contra Celsum, D. Cyprianus libro de Idolorum vanitate, & Rabbi Samuel Marrochianus, lib. de aduentu Messie, cap. 9. 10. & 11. & refertur, tomo 5. Bibliothecae sanctorum Patrum.

Zach. 99.

Dan. 7. 13.

Talmudiste.

Psal. 95. 12.

Hebraeorum

amentia cir-

ca Messiam.

Had. Finus,

Galatinus.

Radix in lai-

ca caecitatis,

que.

Tertullian.

Origenes.

Rabb. Sam.

Ego Ioannes frater vester particeps in tribulatione, & regno,
& patientia, in Christo Iesu.

SECTIO XX.

ABSOLUTA sua saluatione Ioannes ipsam narrationem iam ingreditur, prius- que scribentis personam, hoc est, seipsum indicat, ut melius recipiantur, quae dicenda sunt, vbi etiam aduertit Rupertus, Ioannem ter iam suum nomen posuisse. Dixerat enim, *Loquens per Angelum suum seruo suo Ioanni.* Et iterum: *Ioannes septem Ecclesiis quae sunt in Asia.* Denique modo, *Ego Ioannes frater vester:* ut nimirum nemo de auctore huius operis, atque adeo, nec de auctoritate dubitaret. Fratrem se fidelium propter Christi fidem appellat: *in tribulatione* vero *participem*, propter eos quos fidei causa labores patiebatur, & suum in Pathmo insula exilium, ad quem propter praedicationem Euangelij fuit à Domitiano relegatus, id quod eo pertinet, ut tanti Apostoli, illius inquam Apostoli quem diligebat Iesus, communicationem pro magno haberent, singularèque ducant diuini in se amoris argumentum; multis propter fidem calamitatibus implicari *patientia* etiam sua meminit ut suo exemplo æquo animo ad mala omnia ferenda animeretur: quod ut libentiùs faciant, *regnum* proponit ante oculos, quod in caelis eos, qui ad finem usque perseverauerint, stabile fixumque manet. Denique illud *in Christo Iesu*, idem est atque propter Christum Iesum: cuius nimirum causa persecutionem tolerant, cuius virtute & praesidio labores patienter ferunt: à quo etiam, & per quem regnum caeleste consequentur. Reliqua ex nostris observationibus petenda sunt: illud addiderim non displicere etiam quod ait Aethas, eò Ioannem se in his omnibus fidelium participem appellare, ut fidem sibi apud

Rupertus-

Ioannes no-

men suum

cur ter iam

posuerit.